

УДК 355.23;339.19

Андрій Балендр

кандидат педагогічних наук, доцент, докторант докторантури,
Національна академія Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький

<https://orcid.org/0000-0003-4610-2830>

drbalen@i.ua

МЕТОДОЛОГІЧНА МОДЕЛЬ ПОРІВНЯЛЬНО- ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ОХОРОНИ КОРДОНУ В КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

У статті на основі узагальненого досвіду прикордонних відомств країн Європейського Союзу та праць вітчизняних та закордонних компаративістів реалізовано методологічну модель порівняльно-педагогічного дослідження професійної підготовки фахівців з охорони кордону в країнах Європейського Союзу. Висвітлено актуальність порівняльно-педагогічного дослідження у цій сфері і розробки подібної моделі для позначення орієнтирів розбудови системи професійної підготовки українських прикордонників в умовах євроінтеграції. У зв'язку із цим особливого інтересу набуває систематизація і узагальнення досвіду прикордонних відомств країн ЄС та Агенції FRONTEX, які займаються підготовкою європейських фахівців з охорони кордону. Побудована методологічна модель охоплює чотири рівні: теоретико-аналітичний, осмислювально-методологічний, узагальнювально-інтерпретаційний та порівняльно-результативний. Рівні містять методологічні підходи, методи їх реалізації, принципи проведення компаративних досліджень та враховують хронологічні межі становлення та розвитку уніфікованої професійної підготовки фахівців з охорони кордону в країнах Європейського Союзу. Роз-

глянуто питання застосування розглянутої методологічної моделі у практичній площині з метою дослідження системи професійної підготовки фахівців з охорони кордону в країнах Європейського Союзу. Автором було проведено аналіз можливості використання цього досвіду з метою його впровадження в систему професійної підготовки персоналу прикордонного відомства України.

Ключові слова: методологічна модель; фахівці з охорони кордону; порівняльна педагогіка; професійна підготовка; країни Європейського Союзу.

1. ВСТУП

Постановка проблеми. Сучасні виклики на кордонах Європейського Союзу потребують організації ефективної охорони кордону. Країни-члени ЄС в рамках європейської системи Інтегрованого управління кордонами (ІУК) під егідою Агенції FRONTEX (Європейська агенція прикордонної і берегової охорони) почали здійснювати спільну охорону на зовнішніх ділянках кордону ЄС. З огляду на значне збільшення обсягів нелегальної міграції та транскордонної злочинності, було прийнято рішення про створення Постійного Корпусу європейської прикордонної і берегової охорони (European Standing Corps), відповідно, Агенція FRONTEX отримала завдання щодо підготовки персоналу не тільки прикордонних відомств країн-членів ЄС, але й власного персоналу [1]. Метою організації професійної підготовки фахівців з охорони кордонів країн ЄС є: протидія неконтрольованій міграції та іншій незаконній діяльності на кордоні шляхом забезпечення ефективного прикордонного контролю; посилення безпеки на кордонах між державами-членами ЄС та третіми країнами; розвиток співробітництва, добросусідських відносин та взаємної довіри між представниками прикордонних підрозділів на кордонах із суміжними державами. Таким чином, для розбудови системи професійної підготовки українських прикордонників в умовах євроінтеграції особливий інтерес становить досвід прикордонних відомств країн ЄС та Агенції FRONTEX, які займаються підготовкою європейських фахівців з охорони кордону, що визначає актуальність порівняльно-педагогічного дослідження у цій сфері.

Сучасні науковці, які проводять порівняльний аналіз у різних педагогічних дослідженнях стикаються з проблемою визначення відповідних методологічних орієнтирів. Наукові роботи за цією темою в наукових часописах майже відсутні [2]. Наявні доробки не є універсальними і можуть використовуватись лише в рамках власних досліджень [3]. Разом з тим, багатоаспектність проблеми професійної підготовки фахівців з охорони кордону в країнах ЄС потребує формулювання авторської стратегії наукового пошуку з метою проведення ґрунтовного та валідного порівняльного аналізу професійної підготовки європейських та вітчизняних фахівців з охорони кордону, тому необхідним вбачаємо запропонувати власну методологічну модель порівняльно-педагогічного дослідження професійної підготовки європейських фахівців з охорони кордону.

Мета статті полягає в обґрунтуванні методологічної моделі порівняльно-педагогічного дослідження професійної підготовки фахівців з охорони кордону в країнах ЄС.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Практичні аспекти підготовки фахівців з охорони кордону досліджували О. Діденко, О. Богданюк, Ю. Сичевський. Досвід підготовки персоналу Прикордонної Варти Польщі висвітлили С. Псьол, Н. Ринденко. Питання методології порівняльно-педагогічних досліджень вивчали як українські – Н. Бідюк, Н. Лавриченко, О. Локшина, Н. Ничкало; О. Матвієнко, О. Огієнко, Л. Пуховської, Г. Щука, так і зарубіжні дослідники – Б. Вульфсон, А. Джуринський, О. Анвейлер; А. Вегліард; Б. Хомс. Методологічні моделі порівняльно-педагогічного дослідження розробляли О. Заболотна, Е. Ісмаїлов, Н. Мельник, О. Першукова. Проте, наші розвідки засвідчили, що наразі ще не було зроблено спроб щодо обґрунтування методологічної моделі порівняльно-педагогічного дослідження професійної підготовки фахівців з охорони кордону в країнах ЄС.

2. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Виокремлення порівняльної педагогіки в окремий напрям було ініційовано Марком-Жюльеном Паризьким у роботі “Нариси і попе-

редні нотатки до дослідження з порівняльної педагогіки”, надрукованої у 1817 р. Сьогодні сучасним вітчизняним і закордонним компаративістам вдалось обґрунтувати теоретичні і методологічні засади порівняльної педагогіки та визначити етапи становлення.

Тим не менш, на думку провідних представників цього напрямку наукова проблема порівняльно-педагогічного дослідження є більш складною порівняно з іншими науковими педагогічними проблемами і передбачає реалізацію чотирьох завдань: 1) аналіз стану дослідженості проблеми; 2) аналіз теоретичних засад вирішення певної освітньої проблеми у зарубіжних країнах та Україні; 3) аналіз практики вирішення цієї освітньої проблеми у зарубіжних країнах та Україні; 4) обґрунтування рекомендацій чи напрямів розвитку національної системи освіти з урахуванням зарубіжного досвіду [4].

Дослідниця О. Локшина вважає, що компаративне педагогічне дослідження є порівнянням систем або підсистем освіти різних країн з метою об’єктивної оцінки можливості використання позитивного досвіду іншої країни у практиці освіти рідної країни, на основі вияву спільного і відмінного, станів, процесів, причин, тенденцій і загальних закономірностей [5, с. 11]. Українська дослідниця А. Сбруєва наголошує, що методологічною основою порівняльно-педагогічних досліджень є такі підходи: цивілізаційний (освітній процес розглядається з позицій тих чи тих аспектів цивілізації – матеріальних, політичних, культурних, наукових, релігійних тощо, акцент робиться на соціокультурних детермінантах динаміки освітніх процесів); антропологічний (освітній процес розглядається з позицій людини, її потреб); синхронний (просторове розгортання освітнього процесу у співвідношенні з іншими цивілізаціями, регіонами), діахронний (просторове розгортання освітнього процесу у співвідношенні різних культурно-історичних циклів у межах однієї цивілізації) [6].

Як зауважує Е. Заїр-Бек, саме методологічні основи є базисом для виявлення найбільш прийнятних джерел інформації і дозволяють критично оцінити зібрану інформацію, окреслити структуру дослідження, а також проаналізувати сильні й слабкі боки структури дослідження [7].

Поняття “методологія” (грец. Μεθοδολογία – вчення про способи) в освітній сфері розглядається як сукупність прийомів дослідження, вчення про метод пізнання і перетворення дійсності [8, с. 207]. Методологія – стрижнева основа будь-якого наукового дослідження, вона визначає характер усього науково-пізнавального процесу та формалізації наукових знань. У загальному розумінні вона визначається як вчення про систему наукового пізнання, як система принципів, форм, способів побудови теорії і практики дослідницької роботи [9].

Беручи до уваги розглянуті погляди науковців, провідною ідеєю дослідження є пріоритетність здійснення дослідження професійної підготовки фахівців з охорони кордону окремо у кожній обраній для аналізу групі країн ЄС для забезпечення валідності компаративного аналізу. Відповідно, реалізація компаративного аналізу професійної підготовки фахівців з охорони кордону в країнах ЄС та України є можливою за умови дотримання основних компонентів представленої методологічної моделі. Зазначену модель побудовано за прикладом моделей порівняльного аналізу Е. Ісмаїлова, Н. Мельник, О. Першукової, Л. Рябова.

Розроблена Е. Ісмаїловим функціональна модель порівняльно-педагогічного аналізу сформульована з урахуванням соціально-економічних, політичних, культурних особливостей і національних традицій досліджуваних країн, що дозволило не тільки отримати висновки про впровадження педагогічного досвіду, але й виявити інваріантні характеристики порівнюваних систем як напрямки їх адекватного вдосконалення. У складі моделі виділено три етапи: методолого-прогностичний, соціально-педагогічний і результативний. Перший етап додатково включав два цикли: аналітично-прогностичний і методологічний [10].

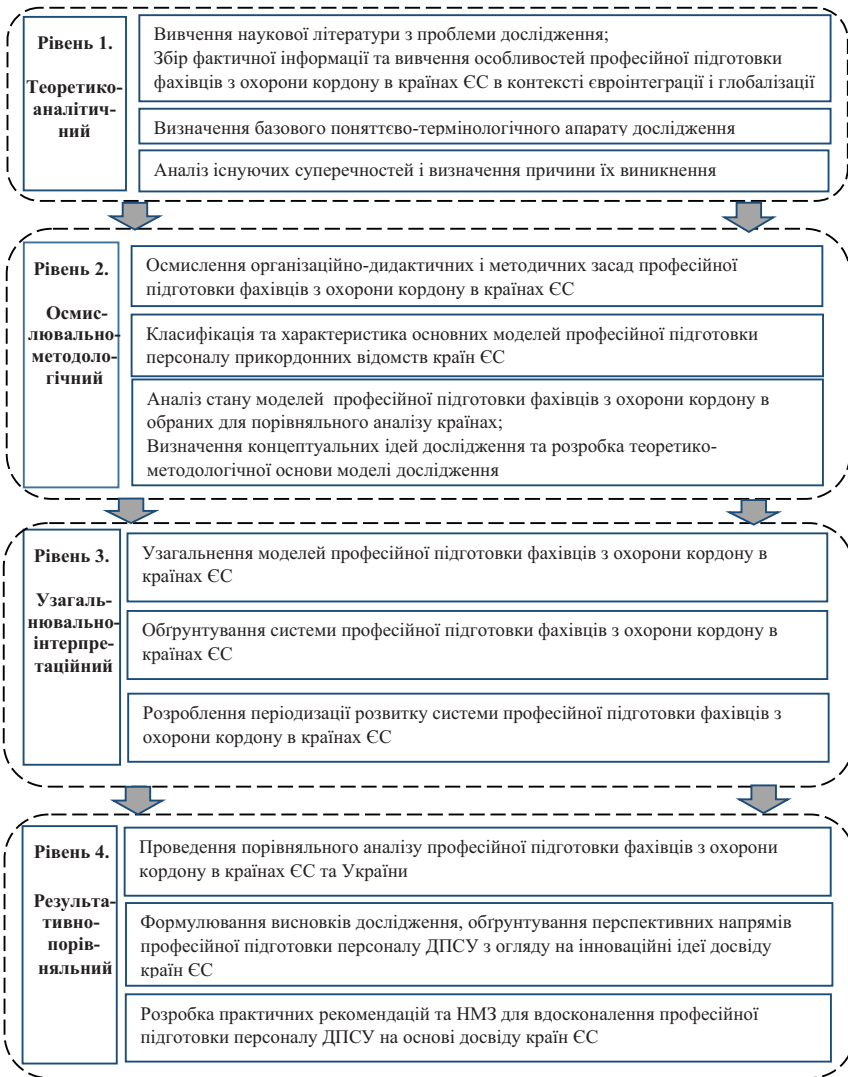
Українська дослідниця О. Першукова свою модель порівняльно-педагогічного дослідження тенденцій розвитку багатомовної освіти школярів у країнах Західної Європи обґрунтувала на методологічно-прогностичному, соціально-педагогічному та результативному рівнях, із методологічними підходами, методами їх реалізації та провідними принципами здійснення компаративних досліджень (прин-

цип системного підходу, принцип єдності смислів і цілей педагогічної діяльності, принцип тотожності векторів часткового і загального, принцип поліфундаментальності, принцип неперервності освіти, принцип зіставного аналізу) [11]. Метод моделювання дослідником Л. Рябовим було застосовано з метою розробки структурної схеми порівняльно-педагогічного аналізу для систематизації процесу функціонування систем вищої професійної освіти США, Японії, Німеччини, Франції, Великобританії та Росії [12].

З огляду на висвітлені ідеї вітчизняних і зарубіжних компаративістів освітньої сфери, модель порівняльного-педагогічного дослідження професійної підготовки фахівців з охорони кордону країн ЄС та України було побудовано на 4 рівнях: теоретико-аналітичному, осмислювально-методологічному, узагальнювально-інтерпретаційному, порівняльно-результативному (див. рисунок). Рівні містять методологічні підходи, методи їх реалізації, принципи проведення компаративних досліджень та враховують хронологічні межі становлення та розвитку спільної професійної підготовки фахівців з охорони кордону в країнах ЄС.

На першому рівні – теоретико-аналітичному, розв'язуються такі завдання: вивчення наукової літератури з проблеми дослідження; збір фактичної інформації та вивчення особливостей професійної підготовки фахівців з охорони кордону в країнах ЄС в контексті євроінтеграції і глобалізації; визначення основного поняттєво-термінологічного апарату дослідження; аналіз існуючих суперечностей і визначення причин їх виникнення.

Услід за І. Соколовою погоджуємось, що системний, системно-історичний, синергетичний, аксіологічний, наративний, тезаурусний наукові підходи до компаративного дослідження є основою для об'єднання принципів, методів, позицій в гносеологічну цілісність і відповідно розширення сфери дослідження, орієнтуючи на пошук додаткової фактичної бази для порівняльного аналізу. Застосування сукупності методологічних підходів є умовою отримання об'єктивної інформації, формулювання рекомендацій у площині дослідження [13].

Рис. Методологічна модель порівняльно-педагогічного дослідження професійної підготовки фахівців з охорони кордону в країнах ЄС

На теоретико-аналітичному рівні нами було застосовано такі наукові підходи: системний – для дослідження структурних компонентів систем професійної підготовки персоналу європейських прикордонних відомств та розгляду професійної підготовки як цілісного явища; в рамках синергетичного підходу було розглянуто процес самоорганізації спільної професійної підготовки прикордонників в загальноєвропейському контексті; за парадигмального підходу було розкрито умови появи спільного освітнього простору європейських фахівців з охорони кордону; відповідно до цивілізаційного підходу процес професійної підготовки прикордонників розглядався в рамках усіх форм життєдіяльності суспільства; антропологічний підхід дозволив брати до уваги основні потреби розвитку людини; синхронний підхід уможливив створення умов, за яких процес підготовки фахівців з охорони кордону розглядався у взаємовпливі з іншими чинниками розвитку людського суспільства; за діахронного підходу педагогічні явища, що мають місце в різних культурно-історичних циклах, розглядалися у єдиному контексті; тезаурусний, який завдяки дослідженню сукупності термінів і зв'язків між ними дозволяє достатньо точно моделювати структуру знання предмета дослідження.

У рамках розглянутих наукових підходів на цьому рівні було використано відповідні загальнонаукові методи: критичний аналіз та систематизацію наукової літератури, нормативних документів міжнародних організацій, які займаються питаннями охорони кордону, навчальних програм для дослідження особливостей професійної підготовки фахівців з охорони кордонів в різних країнах ЄС; абстрагування, конкретизацію та узагальнення теоретичних положень – з метою визначення поняттєвого апарату дослідження. З конкретно-наукових методів на цьому рівні застосовано системно-функціональний та системно-структурний аналіз, завдяки яким виокремлено складові системи професійної підготовки фахівців з охорони кордонів в країнах ЄС і визначено їхні сутнісні характеристики; метод термінологічного аналізу – для визначення сутності базових понять дослідження; переклад аутентичної літератури (адекватний переклад термінів з метою адаптації європейського понятійного апарату освітньої сфери до

українських реалій); опис фактичної інформації з метою аналітичної інтерпретації та вивчення конкретних фактів і явищ.

Другий рівень – осмислювально-методологічний, у рамках якого було вирішено такі завдання: осмислення організаційно-дидактичних і методичних засад професійної підготовки фахівців з охорони кордону в країнах ЄС; класифікація та характеристика основних моделей професійної підготовки прикордонних відомств країн ЄС; аналіз стану моделей професійної підготовки фахівців з охорони кордону в обраних для порівняльного аналізу країнах; визначення концептуальних ідей дослідження та розробка теоретико-методологічної основи моделі дослідження професійної підготовки фахівців з охорони кордону в країнах ЄС.

На цьому рівні було застосовано системно-цілісний підхід, який передбачав такі методи: системний аналіз і синтез, типологізацію, класифікацію, узагальнення, систематизацію організаційно-дидактичних і методичних засад професійної підготовки фахівців з охорони кордону в країнах ЄС, що також дозволило здійснити класифікацію та характеристику основних моделей професійної підготовки прикордонних відомств країн ЄС. Параметричний підхід, в рамках якого за допомогою параметричної оцінки та параметричного порівняння було визначено характеристики досліджуваних об'єктів на основі єдиної системи якісних та кількісних параметрів, а також проведено на цій основі їх структурний та функціональний зіставний аналіз за елементами (із застосуванням методу бінарного зіставлення/бінарного аналізу) [14].

З конкретно-наукових методів були застосовані абстрагування, осмислення і дедукцію, що дало змогу сформулювати концептуальні ідеї дослідження та розробити теоретико-методологічну основу моделі дослідження професійної підготовки європейських фахівців з охорони кордону. Контент-аналіз було застосовано для виявлення основних понять і організації вимірювань, які допомогли виявити специфіку і тенденції професійної підготовки прикордонників в країнах ЄС.

Узагальнювально-інтерпретаційний рівень передбачав вирішення таких завдань як: узагальнення моделей професійної підготовки фахівців з охорони кордону в країнах ЄС; обґрунтування системи

професійної підготовки фахівців з охорони кордону в країнах ЄС; розроблення періодизації розвитку фахівців з охорони кордону в країнах ЄС.

Цей рівень передбачав використання таких підходів: герменевтичний, за допомогою якого пояснювався зв'язок між регіональними, національними, загальноєвропейськими реформами у сфері підготовки фахівців з охорони кордону, глобальних політичних та соціальних змін, та особливостей становлення особистості. За даного підходу застосовувались методи концептуального аналізу, проектування, прогнозування, критичної інтерпретації, тлумачення текстів, тощо. Інтервальний підхід дозволив здійснити багатоаспектний компонентний аналіз такого складного утворення як професійна підготовка персоналу у багатомірному різних європейських прикордонних відомств. Цей підхід реалізовувався за допомогою методу інтервального аналізу на основі зіставлення даних на різних рівнях функціонування системи, до якої входить об'єкт [13]. Наративний підхід було застосовано з метою визначення взаємозалежності інтерпретацій та соціальних умов, в рамках яких вони стають значущими для спостерігача [15].

Також було застосовано метод опису фактичної інформації, вибіркового методу, індукції та дедукції, абстрагування і конкретизації. Метод моделювання педагогічних процесів і явищ було використано для розробки графічної моделі системи професійної підготовки фахівців з охорони кордонів в країнах ЄС.

Використання методів історико-генетичного та хронологічного аналізу дало можливість визначити детермінанти уніфікації професійної підготовки європейських фахівців з охорони кордонів; метод періодизації дозволив простежити генезу її розвитку та виокремити періоди становлення; історико-порівняльний метод було використано для простеження розвитку професійної підготовки фахівців з охорони кордонів в різних країнах ЄС; метод діакронного аналізу дав змогу дослідити динаміку якісних змін у розвитку професійної підготовки європейських фахівців з охорони кордонів в межах виокремлених періодів.

Четвертий, порівняльно-результативний рівень включав вирішення таких завдань: проведення порівняльного аналізу професійної підготовки фахівців з охорони кордону в країнах ЄС та України; формулювання висновків дослідження, обґрунтування перспективних напрямів професійної підготовки персоналу ДПСУ з огляду на інноваційні ідеї досвіду країн ЄС; розробку практичних рекомендацій для вдосконалення професійної підготовки персоналу ДПСУ на основі провідного досвіду країн ЄС.

На цьому рівні використовувався метод компаративного аналізу, який було також застосовано на всіх етапах дослідження для співставлення даних, аналізу й синтезу результатів з метою формулювання висновків, прогнозування, вивчення й узагальнення вітчизняних та європейських сучасних підходів до організації професійної підготовки фахівців з охорони кордонів. Разом з тим, провідні компаративісти зазначають, що при проведенні порівняння важливо дотримуватися компаративістського підходу, не замінюючи його на порівняння як метод дослідження; порівнювати не елементи системи, а її структуру та функціональні зв'язки, тобто забезпечити “порівняння порівняння” [2]. Також на цьому рівні було застосовано метод структурно-логічного аналізу, що дав змогу окреслити перспективи професійної підготовки європейських фахівців з охорони кордонів; метод наукової екстраполяції, який уможливив прогностичне обґрунтування розвитку системи професійної підготовки персоналу українського прикордонного відомства на основі порівняльно-педагогічного аналізу досвіду країн ЄС та України; застосування соціологічних методів (спостереження, опитування, інтерв'ювання, анкетування, тестування, бесіди) та методи математичної статистики (ранжирування, порівняння статистичних даних), організація перевірки рівня компетентності фахівців з охорони кордону в країнах ЄС (в рамках Програми оцінки інтеперабельності) [15]; систематизацію цілей, завдань і стратегій уніфікованої підготовки фахівців з охорони кордону у країнах ЄС з метою визначення її загальноєвропейських підходів.

Погоджуємось із українською дослідницею Цюрою С. Б., яка окреслила ключові принципи, що визначають коректність порівняль-

ного аналізу: це, перш за все, пріоритет розвитку освітніх систем в напрямі забезпечення цінності людини; важливість системного підходу у дослідженні; єдність сенсу і мети освітньої діяльності у світовій практиці й доцільності технологічної варіативності; тотожність векторів часткового і загального в еволюції педагогічної емпірії [16]. Разом з цим методологічну основу порівняльно-педагогічного дослідження у сфері підготовки персоналу європейських прикордонних відомств можуть становити методологічні принципи історизму, детермінізму, об'єктивності, системності, єдності загальнонаукового й конкретно-наукового рівнів методологічного аналізу, єдності теорії й практики, принцип послідовності, цілеспрямованості, принцип якісної визначеності порівняльного дослідження, принцип неперервності освіти, принцип зіставного аналізу.

3. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Отже, реалізована методологічна модель порівняльно-педагогічного дослідження професійної підготовки фахівців з охорони кордону в країнах ЄС узагальнює досвід прикордонних відомств країн ЄС у цій сфері. Побудована на основі ідей провідних вітчизняних і зарубіжних науковців порівняльної педагогіки, дана модель охоплює чотири рівні: теоретико-аналітичний, осмислювально-методологічний, узагальнювально-інтерпретаційний та порівняльно-результативний. Рівні містять методологічні підходи, методи їх реалізації, принципи проведення компаративних досліджень та враховують хронологічні межі становлення та розвитку уніфікованої професійної підготовки фахівців з охорони кордону в країнах ЄС. Питання застосування розглянутої методологічної моделі у практичній площині з метою дослідження системи професійної підготовки фахівців з охорони кордону країн ЄС становить предмет подальших наукових розвідок.

Список використаних джерел

1. Балендр А. В. Уніфікація підготовки фахівців у сфері охорони кордону як науково-педагогічна проблема (на основі світового досвіду). *Міжнародний науковий журнал "Науковий огляд"*. Т. 7. № 50. 2018. С. 66–74.

2. Щука Г. П. Методологічні основи порівняльно-педагогічних досліджень. *Науковий вісник Донбасу*. Луганськ. № 2. 2012. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/nvd_2012_2_10.pdf
3. Шамралюк О. Л. Методика розвитку технологічної культури майстрів виробничого навчання аграрного профілю в умовах регіональної методичної служби. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти*. № 59. 2018. С. 88–94.
4. Хриков Є. М. Аналіз стану дослідженості наукової проблеми у галузі порівняльної педагогіки. *Український педагогічний журнал*. № 4. 2015. С. 57–64.
5. Локшина О. І. Зміст шкільної освіти в країнах Європейського Союзу: теорія і практика (друга половина ХХ – початок ХНІ ст.) : монографія. Київ : 2009. С. 404.
6. Сбруєва А. А. Порівняльна педагогіка : навчальний посібник. Суми : Ред. вид. відділ СДПУ. 1999. 300 с.
7. Заир-Бек Е. С. Роль нових підходів в сопоставительных исследованиях для развития теории образования. *Эл. науч.-пед. журнал*. Январь. 2005. URL : <http://www.emissia.org/offline/2005/975.htm>
8. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. Київ : Либідь. 1997. 376 с.
9. Чопик Ю. Історіографія педагогічної компаративістики: проблема методології дослідження. *Педагогічний дискурс*. Вип. 21. 2016. С. 181–187.
10. Исмаилов Э. Э. Сравнительно-педагогический анализ систем среднего профессионального образования Швеции и России : автореф. дис. д-ра пед. наук : 13.00.08. Калининград, 2004. 52 с.
11. Першукова О. Методологічна модель порівняльно-педагогічного дослідження тенденцій розвитку багатомовної освіти школярів у країнах Західної Європи. *Порівняльно-педагогічні студії*. № 2. 2016. С. 5–15. URL: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/>
12. Рябов Л. П. Сравнительно-педагогический анализ систем высшего профессионального образования развитых стран : автореф. дисс. д-ра пед. наук : спец. 13.00.01 “Общая педагогика”. Москва. 1998. 49 с.
13. Соколова І. Наукові підходи до проведення компаративних досліджень в освіті. *Освітологія*. Вип. 3. 2014. С. 23–29.
14. Мельник Н. І. Концепція дослідження професійної підготовки дошкільних педагогів у країнах Західної Європи: стратегічний аспект. “*Молодий вчений*”, № 11(38), листопад, 2016. С. 454–459.

15. Полупаненко О. Г. Філософські ідеї та погляди на розвиток сучасної педагогічної освіти. *Вісн. Луган. держ. ун-ту імені Тараса Шевченка : Педагогічні науки*. № 10. Ч. I. 2010. С. 28–34.

16. Balendr A. Current Status and Prospects for the Quality Assurance in Border Guards Training: European Experience. *Comparative Professional Pedagogy*. Т. 8. № 4. 2018. С. 20–25.

17. Цюра С. Б. Особливості методології порівняльних педагогічних досліджень. *Порівняльно-педагогічні студії*. № 2–3(1617). 2013. С. 7–13.

References

1. Balendr A. (2018). *Unifikatsiya pidhotovky fakhivtsiv u sferi okhorony kordonu yak naukovo-pedahohichna problema (na osnovi svitovoho dosvidu)*. [Unification of border guard training as a scientific and pedagogical problem (based on world experience)]. *Mizhnarodnyy naukovyy zhurnal "Naukovyy ohlyad"*. Т. 7. № 50. P. 66–74. [in Ukrainian].

2. Shchuka H. P. (2012). *Metodolohichni osnovy porivnyal'no-pedahohichnykh doslidzhen* [Methodological bases of comparative-pedagogical researches]. *Naukovyy visnyk Donbasu. Luhans'k*. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/nvd_2012_2_10.pdf. [in Ukrainian].

3. Shamralyuk O. L. (2018). *Metodyka rozvytku tekhnolohichnoyi kul'tury maystriv vyrobnychoho navchannya ahrarnoho profilyu v umovakh rehional'noyi metodychnoyi sluzhby* [Methods of development of technological culture of masters of industrial training of agricultural profile in the conditions of regional methodical service]. *Problemy inzhenerno-pedahohichnoyi osvity*. № 59. P. 88–94. [in Ukrainian].

4. Khrykov E. M. (2015). *Analiz stanu doslidzhenosti naukovoyi problemy u haluzi porivnyal'noyi pedahohiky* [Analysis of the research status of scientific problem in the field of comparative pedagogy]. *Ukrayinskyy pedahohichnyy zhurnal*. № 4. P. 57–64. [in Ukrainian].

5. Lokshyna O. I. (2009). *Zmist shkilnoyi osvity v krayinakh Yevropeyskoho Soyuzu: teoriya i praktyka (druha polovyna XX – pochatok XXI st.)* [Content of school education in the countries of the European Union: theory and practice (second half of the XX – beginning of XXI centuries)] monohrafiya. Kyiv : Bohdanova A. M. P. 404. [in Ukrainian].

6. Sbruyeva A. A. (1999). *Porivnyalna pedahohika: Navchalnyy posibnyk*. [Comparative Pedagogy]. Sumy: Red. vyd. viddil SDPU. 300 p. [in Ukrainian].

7. Zayr-Bek, E. S. (2005). *Rolnovykh podkhodov v sopostavitelnykh yssledovaniyakh dlya razvytyya teoryy obrazovaniya*. [The role of new approaches in comparative research for the development of educational theory] *Él. nauch.-ped. zhurnal*. Yanva. URL : <http://www.emissia.org/offline/2005/975.htm>. [in Russian]
8. Honcharenko, S. U. (1997). *Ukrayins'kyi pedahohichnyy slovnyk*. [Ukrainian Pedagogical Dictionary]. Kyiv: Lybid. 376 p. [in Ukrainian].
9. Chopyk Y. (2016). *Istoriografiya pedahohichnoyi komparatyvistyky: problema metodolohiyi doslidzhennya*. [Historiography of pedagogical comparative studies: the problem of research methodology] *Pedahohichnyy diskurs*. Vyp. 21. P. 181–187. [in Ukrainian].
10. Ismailov É. É. (2004). *Sravnytel'no-pedahohycheskyy analiz system sredneho professional'nogo obrazovaniya Shvetsyy y Rossss*. [Comparative-pedagogical analysis of secondary vocational education systems in Sweden and Russia]. avtoref. dys. d-ra ped. nauk : 13.00.08. Kalynynhrad. 52 p. [in Russian]
11. Pershukova O. (2016). *Metodolohichna model' porivnyal'no-pedahohichnoho doslidzhennya tendentsiy rozvytku bahatomovnoyi osvity shkolyariv u krayinakh Zakhidnoyi Yevropy*. [Methodological model of comparative-pedagogical study of tendencies of development of multilingual education of pupils in the countries of Western Europe]. *Porivnyal'no-pedahohichni studiyi*. № 2. S. 5–15. URL: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/> [in Ukrainian].
12. Ryabov L. P. (1998). *Sravnytel'no-pedahohycheskyy analiz system vysheho professional'nogo obrazovaniya rozvytykh stran*. [Comparative and pedagogical analysis of higher vocational education systems of developed countries]. avtoref. dys. d-ra ped. nauk : spets. 13.00.01 „Obshchaya pedahohika”. Moskva. 49 p. [in Russian]
13. Sokolova I. (2014). *Naukovi pidkhody do provedennya komparatyvnykh doslidzhen v osviti*. [Scientific approaches to conducting comparative studies in education]. *Osvitolohiya*. Vyp. 3. P. 23–29. [in Ukrainian].
14. Melnyk N. I. (2016). *Kontseptsiya doslidzhennya profesiynoyi pidhotovky doshkil'nykh pedahohiv u krayinakh Zakhidnoyi Yevropy: stratehichnyy aspekt*. [Concept of pre-service teacher training in Western Europe: a strategic dimension]. “Molodyy vchenyy”, № 11(38), lystopad. P. 454–459. [in Ukrainian]
15. Polupanenko O. H. (2010). *Filosofs'ki ideyi ta pohlyady na rozvytok suchasnoyi pedahohichnoyi osvity*. [Philosophical ideas and views on the development of modern education]. *Visn. Luhan. derzh. un-tu imeni Tarasa Shevchenka : Pedahohichni nauky*. № 10. P. 28–34. [in Ukrainian]

16. Balendr, A. (2018). Current Status and Prospects for the Quality Assurance in Border Guards Training: European Experience. *Comparative Professional Pedagogy*. Т. 8. № 4. P. 20–25. [in English]

17. Tsyura S. B. (2013). *Osoblyvosti metodolohiyi porivnyal'nykh pedahohichnykh doslidzhen*. [Features of the methodology of comparative pedagogical research] *Porivnyalno-pedahohichni studiyi*. № 2–3 (1617). P. 7–13. [in Ukrainian]

Balendr Andriy. Methodological Model of Comparative-Pedagogical Study of Border Guards Professional Training in the European Union Countries

The methodological model of comparative-pedagogical study of professional training of border guards in the European Union countries has been implemented on the basis of the generalized experience of the border guard agencies of the European Union countries and the works of domestic and foreign scientists. Highlighted relevance of comparative-pedagogical research in this field and development of the correspondent model indicate the benchmarks for the development of the system of training of Ukrainian border guards in the context of European integration. In this regard, it is of particular interest to systematize and summarize the experience of the border guard agencies of the EU countries and the FRONTEX Agency, which are training personnel for European border guard agencies. The developed methodological model covers four levels: theoretical-analytical, comprehension-methodological, general-interpretative and comparatively-resultative. The levels describe methodological approaches, methods of their implementation, principles of comparative studies and take into account the chronological boundaries of formation and development of unified professional training of border guards in the European Union. The question of application of the considered methodological model in practice with the purpose of conducting research of the system of professional training of border protectionspecialists in the countries of the European Union has been considered. The author analyzed the possibility of using this experience with the purpose of its introduction into the system of professional training of the personnel of the Border Guard Service of Ukraine.

Key words: methodological model; border guards; comparative education; professional training; countries of the European Union.